

STORTINGET

Representantforslag 283 S

(2021–2022)

fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Hans Andreas Limi, Marius Arion Nilsen og Sylvi Listhaug

Dokument 8:283 S (2021–2022)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Hans Andreas Limi, Marius Arion Nilsen og Sylvi Listhaug om å sikre norsk forsyningssikkerhet, begrense krafteksporten, stoppe videre elektrifisering av sokkelen og sikre tilgang på stabil og rimelig kraft for norske forbrukere og næringsliv

Til Stortinget

Bakgrunn

Energiprisene har økt kraftig i Norge og Europa det siste året. Allerede før Russlands invasjon i Ukraina var strømprisene i Norge unormalt høye. Mange land i Europa har faset ut regulerbar kraft som kjernekraft, gasskraft og kullkraft, uten å ha fullverdig erstatning for kraften på plass. Det betyr at kraftsystemene er mer væravhengige, og en større andel av kraften produseres når solen skinner og vinden blåser, ikke nødvendigvis når kraften behøves.

Man ser nå at Europa står overfor en langt mer utfordrende geopolitisk situasjon etter Russlands invasjon av Ukraina. Dette får utslag på flere viktige områder i det europeiske samfunnet, slik som energiforsyningen, hvor Europa har gjort seg avhengig av Russland. Europas avhengighet av russisk gass er en fare både sikkerhetsmessig og velstandsmessig. Det er også viktig å understreke hvor avgjørende det er å tenke langsiktig når det gjelder forsyningssikkerhet og trygghet.

Russland har stengt Nord Stream på ubestemt tid, noe som ytterligere eskalerer den energikrisen Europa

nå opplever, og som Norge også dessverre har blitt eksponert for. Forslagsstillerne har derfor over lang tid ment at Norge må iverksette konkrete tiltak for å sikre strømforsyningen til egne innbyggere. Skal Norge fortsette som et vellykket velferdssamfunn, må man legge til rette for en politikk som gagnar Norge.

Norge bidrar i stor grad til Europas kraftforsyning. Norsk gasseksport til Europa har ca. 10 ganger mer energinnhold enn all norsk strømproduksjon, og ca. 80 ganger mer energi enn fjorårets strømekспорт.

Norges tilknytning til Europa via de to utenlandskablene som ble tatt i bruk i løpet av det siste året, har økt overføringskapasiteten betraktelig, og har gitt norske kraftprodusenter et nytt marked å selge til. Med tilknytningen har fyllingsgraden gått ned, og prisene for norske strømkunder i Sør-Norge har gått kraftig opp. Husholdningene har fått mangedoblet strømregningene sine, selv med strømsøtten som er vedtatt av et flertall på Stortinget. Hytteeiere og bedrifter som må betale full pris, har fått ekstreme regninger det siste året. Mange bedrifter er redd for konkurs som følge av dette. Energinasjonen Norge risikerer strømmangel og at det må innføres rasjonering på strøm for første gang siden 1956. Det at energinasjonen Norge kan komme i en situasjon med kraftmangel, er uforståelig og viser at regjeringen er ute av stand til å håndtere situasjonen.

Det er det offentlige som eier det meste av norsk kraftproduksjon. Rundt 90 prosent av den norske kraftforsyningen er offentlig eid av kommuner, fylkeskommuner og staten eller andre offentlige aktører. Rundt 200 norske kommuner har inntekter fra kraftproduksjon, enten som eiere av kraftverk, som vertskommune for kraftverk eller gjennom konsesjonsavgifter/skatter. Det er med andre ord ikke private kapitalister som har vært grådige og skapt denne situasjonen, det er grådige

offentlig eide aktører. Dersom regjeringen fører Norge inn i en situasjon med rasjonering av strøm på grunn av politisk handlingslammelse, er det Stortingets ansvar å holde dem ansvarlige.

Forslagsstillerne fremmer derfor flere forslag som vil bidra til lavere strømutgifter for norske forbrukere, og som kan motvirke at Norge havner i en situasjon der kraften må rasjoneres.

Begrense eksporten av norsk kraft til Europa

For å sikre norsk forsyningssikkerhet og normalisere prisene må man begrense nettoeksport av strøm når vannmagasinene har mindre fyllingsgrad enn normalt for årstiden.

Norges naboland har, i motsetning til Norge, i stor grad vært preget av termiske kraftverk og i noen grad uregulerbar, fornybar energi. Dette gjør at Norge har hatt en felles interesse med nabolandene i å utveksle kraft mellom landene, og det har siden 1960-tallet vært et organisert system for kraftutveksling i Norden og omkringliggende land. I det store perspektivet har kraftutveksling gjennom mellomlandsforbindelsene tjent Norge godt, og har til tider vært nødvendig for å sikre god forsyningssikkerhet i det norske kraftnettet.

Tilknytningen til det dysfunksjonelle europeiske markedet, hvor en uansvarlig klimapolitikk i stadig flere europeiske land får forrang foran energi- og sikkerhetspolitikken, har gjort at den tid er forbi.

Regimeskiftet innen energi i flere av Norges naboland gjør at systemet for kraftutveksling får en annen innretning enn før, og helt andre konsekvenser for den enkelte nasjon. Man går fra å utveksle relativt små overskudds-/underskuddsvolum som følge av variasjoner i de nasjonale kraftsystemene, til en internasjonal politikk som øker volatilitet, ubalanse og kostnadsnivå.

Tidligere har man sagt at norsk kraftsektor kan importere billig kraft og selge dyr kraft, fordi landets regulerbare vannkraft gjør at en kan styre produksjonen til å utfylle termiske kraftverks jevne produksjon og befolkningens ujevne forbruk over døgnet. Nå ser man derimot at ubalansen og uforutsigbarheten i mange lands kraftsektor har gitt enorme utslag for norske kraftpriser og kraftbalanse. Det er uhørt at norske strømpriser ligger på 5 kr/kWt over lengre perioder, med mulige priser i vinter som kan komme så høyt som 20 kr/kWt og oppover. Dette skjer samtidig som strømeksporten fra Norge er på rekordhøye nivåer mens fyllingsgraden i vannmagasinene er betydelig lavere enn historisk normal.

Det er ikke Norges eller norske strømkunders ansvar å beskytte europeiske land mot konsekvensene av deres egen feilslåtte energipolitikk. Norge bør derimot i dagens situasjon sikre at landet fremstår enda mer attraktivt for investeringer i kraftforedlende industri og

næringsliv generelt. Man må også sikre at folk flest har en tillit til og aksept for måten en høster av landets naturressurser på, som vannkraften.

De høye kraftprisene og den lave magasinfullingen svekker landets beredskap og forsyningssikkerhet. Det er derfor høyst nødvendig at Norge raskt endrer praksis og regelverk rundt krafteksport, slik at man øker tryggheten og sosial aksept i kraftsystemet. Nasjonal forsyningssikkerhet skal være det viktigste, og da må man ha et system som begrenser krafteksporten når magasinfyllingsgraden er lav.

For å oppnå dette bør man:

- koble eksportmengde til vannmagasinfyllingsgraden
- sette minimums fyllingsgrad basert på årstid
- kunne regulere og begrense krafteksporten
- innføre strengere regulering av kraftprodusentene, da de ikke utviser nok samfunns- og beredskapsansvar innenfor dagens regelverk.

Makspris på strøm og fjerning av elavgiften

I Norge har næringsliv og innbyggere alltid kunnet nyte godt av lave strømpriser fordi Norge er en energinasjon. De ekstreme strømprisene landet har hatt det siste året, har enorme konsekvenser for vanlige folks privatøkonomi og næringslivet i deler av landet. Den sittende regjeringen har ikke gitt nok støtte til norske husholdninger, og har ikke gitt noen støtte til næringslivet, samtidig som staten tjener titalls milliarder på krisen. Det er ikke akseptabelt.

Produksjonskostnadene på strøm er ca. 10–15 øre pr. kWt, mens inntekten nå er langt større. Forslagsstillerne mener derfor man i en periode med svært høye energipriser i Europa må ha makspris på strøm til norske forbrukere og næringsliv. Forslagsstillerne mener det bør innføres makspris på 50 øre/kWt for å skjerme norske forbrukere og næringsliv mot skyhøye strømpriser. Staten skal dekke 100 prosent av utgiftene ut over 50 øre for alt strømforbruk. Dette gjelder husholdningene, næringsliv, hytter, idrettslag etc.

Elavgiften er nå på 15,41 øre og bidrar ytterligere til å fordyre strømmen og bringe inntekter til staten. Forslagsstillerne mener avgiften må fjernes fra 1. oktober 2022.

Elektrifisering av sokkelen med strøm fra land

Elektrifisering av sokkelen med strøm fra land vil gi økte priser på strøm og nettleie, med uante konsekvenser for norske husstander og bedrifter. Både i energi-bransjen og andre miljøer tar nå, i likhet med forslags-

stillerne, stadig flere til orde for å stoppe videre elektrifisering av olje- og gassinstallasjoner.

NVE-direktøren har tidligere uttalt at elektrifisering av sokkelen er et veivalg i norsk energipolitikk, og at kraften bør benyttes andre steder enn på sokkelen. Han sa dette vil kreve ca. en tiendedel av norsk kraftproduksjon, og at det naturligvis vil påvirke strømprisen for norske husholdninger og norsk næringsliv.

Store deler av samfunnet skal elektrifiseres, og det er behov for store mengder elektrisk kraft på nye områder. Det kan virke som det er uendelig med vannkraft i Norge, men det stemmer ikke. Statnett opplyser i en ny rapport at kraftoverskuddet er borte innen 2026. Det er derfor behov for å øke kraftproduksjonen i Norge. Det er uansett behov for å bygge ut mer fornybar energi, men en må også vurdere hvordan man bruker den kraften man har. Elektrifisering av sokkelen vil påvirke kraftforsyningen til Norge ved at fornybar kraft fra land blir transportert ut på sokkelen. Den elektriske kraften fra land erstatter de små gassturbinene på plattformene som har vært brukt til å forsyne olje- og gassplattformerne med elektrisitet. Regjeringen kan ikke dokumentere at tiltaket vil føre til lavere klimagassutslipp globalt. Snarere tvert imot vil gassen som frigis, eksporteres og gi utslipp i andre land. Dersom det økte kraftbehovet skal dekkes med strøm fra land, vil dette trolig kreve massiv utbygging av nye vindmøller på land og gi redusert krafttilgang for andre nye prosjekter på fastlandet, som for eksempel datasenter og batterifabrikker eller produksjon av hydrogen.

Norske forbrukere og staten tar mesteparten av regningen for elektrifiseringen av sokkelen for oljeselskapene. Kostnaden er beregnet til ca. 50 mrd. kroner bare for Equinors anlegg alene, og fellesskapet må finansiere store deler av dette. I denne beregningen er det ikke tatt hensyn til den store prisøkningen en ser på betong, stål og andre bygg- og industrivarer. Man kan derfor forvente at kostnaden blir vesentlig høyere enn 50 mrd. kroner. I tillegg kommer kostnaden for vanlige folk med økte strømpriser og økt nettleie, som følge av økt etterspørsel etter strøm og behov for økte investeringer i kraftnettet. I sum påfører dette næringsliv og innbyggere enormt store kostnader.

På toppen av dette kommer nå utfordringen med at industrietableringer i Fastlands-Norge blir satt på vent på grunn av manglende krafttilgang og nettkapasitet. Dette betyr tap av arbeidsplasser og verdiskaping knyttet til batterifabrikker, hydrogensatsing, kraftkrevende industri, fiskeoppdrett osv.

Elektrifisering av sokkelen er sløsing med energi, og miljøregnestykket går ikke opp. For oljeindustrien er det selvsagt opportunt med elektrifisering for å få ned egne utslipp (hovedsakelig betalt av skattebetalerne) og gjennom dette få redusert kraftig utgiftene til CO₂-kvo-

tekjøp. Men for Norge og verden er dette verken et godt klimatiltak eller god økonomi.

Elektrifisering av sokkelen er et tiltak med en svært høy pris for samfunnet, gir økt strømpris og øker presset på kraftnettet betydelig, og fungerer ikke som noe klimatiltak. Det vil kun være en svært dyr symbolpolitikk som er ufornuftig bruk av skattebetalernes penger. I sammenheng med dette mener forslagsstillerne videre at utslippsmålet bør være på det nivået det var før 2021. Utslippsmålet reduseres således fra 50 til 40 prosent.

Gasskraftverk

I den situasjonen en nå står i, bør man ikke stenge ned gasskraftverket på Mongstad. Det må også vurderes hva man gjør med gasskraftverkene på Melkøya, Tjeldbergodden, Kollnes og Slagentangen. Alle disse gasskraftverkene vil også kunne være kjærkomne i en knapphetssituasjon. Man må vurdere å ta i bruk gass-turbiner som ellers får strøm fra kraftnettet, som avbøtende tiltak i en forestående knapphetssituasjon.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen innføre en makspris for strøm på 0,50 kr pr. kWt inkl. mva. Dette gjøres gjeldende for alle, både husholdninger, fritidseiendom, frivilligheten og næringsliv fra 1. september 2022. Strømsstøtten settes da til 100 prosent over 50 øre. Strømsstøtten varer fram til strømprisene er normalisert igjen.
Strømsstøtten skal ikke gjelde for næringsliv og privatkunder med fastprisavtaler. De som har inngått vesentlig høyere fastprisavtaler, kan eventuelt få støtte for mellomlegget mellom 50 øre og opp til deres avtalepris.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å fjerne elavgiften fra 1. oktober 2022.
3. Stortinget ber regjeringen umiddelbart vektlegge og prioritere nasjonal forsyningssikkerhet i system for utveksling av kraft mellom land, og etablere et system hvor netto krafteksport stanses når magasinfyllingsgraden er lavere enn normalt for sesongen, hvor også framtidsprognosene for kraftproduksjon og kraftreserver i motpartland tas med i betraktningene.
4. Stortinget ber regjeringen snarlig starte reforhandling av avtalene om strømkablene til Tyskland og England med de nevnte land. Regjeringen gis mandat til å si opp avtalene hvis ikke endringer som

reduserer prissmitte og reduserer risikoen for kraftrasjoning innrømmes.

5. Stortinget ber regjeringen umiddelbart utrede mulighetene for å innføre en avgift på eksportkraft. Avgiften skal brukes for å redusere innenlandske strømpriser og avgifter.
6. Stortinget ber regjeringen stoppe videre elektrifisering av norsk sokkel som et klimatiltak, med strøm fra land, og redusere utslippsmålet fra 50 til 40 prosent for norsk sokkel.
7. Stortinget ber regjeringen opprettholde gasskraftverket på Mongstad og vurdere om andre gasskraftverk i Norge kan brukes i en beredskapssituasjon, eller for å øke kraftproduksjon i anstrengte regioner.
8. Stortinget ber regjeringen vurdere behov for anskaffelse av nye gasskraftverk for å styrke kraftberedskapen, og komme tilbake til Stortinget med dette før utgangen av oktober 2022.

19. september 2022

Bård Hoksrud

Hans Andreas Limi

Marius Arion Nilsen

Sylvi Listhaug